

Η «Πολύ-Χωρική» Σύγκρουση
(Multi-Domain Battle - MDB)
ως Νεοαναδυόμενη
Επιχειρησιακή Φιλοσοφία
στον 21ο Αιώνα.
Αναθεώρηση του ρόλου του
Διοικητή
Διακλαδική οπτική.

Νικόλαος Παύνης

Ερευνητής του Επιστημονικού Οργανισμού Ε.Κ.Ε.Ο

Απρίλιος 2019

ΚΕΙΜΕΝΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ Νο 106/2019

Copyright © 2019

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΑΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ (ΕΛΙΑΜΕΠ)¹

Λεωφ. Βασιλίσσης Σοφίας 49, 10676, Αθήνα

Τηλ: (+30) 210 7257110-1, fax: (+30) 210 7257114,

e-mail: eliamep@eliamep.gr,

url: www.eliamep.gr

Με την επιφύλαξη παντός δικαιώματος

Κείμενο Εργασίας Νο 106/2019

Η «Πολύ-Χωρική» Σύγκρουση (Multi-Domain Battle - MDB) ως Νεοαναδυόμενη Επιχειρησιακή Φιλοσοφία στον 21ο Αιώνα.

Αναθεώρηση του ρόλου του Διοικητή, Διακλαδική οπτική.

Νικόλαος Παούνης

Ερευνητής του Επιστημονικού Οργανισμού Ε.Κ.Ε.Ο

¹ Το ΕΛΙΑΜΕΠ δεν υιοθετεί ως ίδρυμα πολιτικές θέσεις. Καταβάλλει μάλιστα προσπάθεια να παρουσιάζονται στα πλαίσια των εκδηλώσεων του και στο μέτρο του δυνατού όλες οι υπάρχουσες απόψεις. Υπό το πρίσμα αυτό, οι αναλύσεις και οι γνώμες που δημοσιεύονται στις σειρές του θα πρέπει να αποδίδονται αποκλειστικά στους συγγραφείς και να μην θεωρούνται ότι αντιπροσωπεύουν απαραίτητα τις απόψεις του ιδρύματος, του διοικητικού συμβουλίου του, της διεύθυνσης ή των κατά περίπτωση και καθ' οιονδήποτε τρόπο συνεργαζομένων φορέων.

Σύντομο Βιογραφικό:

Ο Νικόλαος Παούνης γεννήθηκε στην Πτολεμαΐδα Εορδαίας. Είναι αριστούχος απόφοιτος του Τμήματος Βαλκανικών, Σλαβικών και Ανατολικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Μακεδονίας. Το 2017 εισήχθη στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών του Τμήματος Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών, με κατεύθυνση τις Στρατηγικές Σπουδές. Το 2018 εισήχθη στο ΠΜΣ "Δημόσιες χρήσεις της Ιστορίας" του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας (πρώτος επιτυχών). Το 2013 δημοσίευσε την πρώτη Διατριβή με τίτλο "Ιμια 1996", έχοντας ως κύριο θέμα διαπραγμάτευσης την ομώνυμη κρίση, αναλύοντας παράλληλα σειρά στρατιωτικών, διπλωματικών, πολιτικών και νομικών παραμέτρων. Το 2016 δημοσίευσε τη δεύτερη επιστημονική συγγραφική εργασία με τίτλο: "Ιστορική και Κριτική Προσέγγιση της Ανθρωπιστικής Επέμβασης. Περιπτώσιολογία, Νομικά και Θεωρητικά Ζητήματα. Το Κοσσυφοπέδιο". Συμμετείχε σε 4 πανεπιστημιακά συνέδρια (στο πλαίσιο των οποίων, παρουσίασε έρευνες σχετικά με γεωπολιτικά και ιστορικά ζητήματα). Επιπλέον, πραγματοποίησε επιστημονικές δημοσιεύσεις και δημοσιοποιήσεις άρθρων σε έγκυρα περιοδικά (Εκδόσεις Πανεπιστημίου Αιγαίου, Foreign Affairs, CNN, Στρατηγική κ.ά.), και άρθρων σε εφημερίδες (ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, RealNews), με θεματολογία που άπτεται της επιχειρησιακής διάστασης της σύγκρουσης Ισραήλ-Χεζμπολά στο Λίβανο (2006), τον Υβριδικό το Δικτυοκεντρικό και τον Πληροφοριοκεντρικό πόλεμο, θέματα στρατιωτικών Δογμάτων, τη διεθνοπολιτική διάσταση των ελληνοτουρκικών σχέσεων, πτυχές του Μακεδονικού προβλήματος κ.α. Το 2018 αναδημοσιεύτηκαν άρθρα στην Τουρκία (από τα εθνικά ΜΜΕ), ενώ το 2019 παραχώρησε συνέντευξη στη Yeni Safak. Ήταν συνεργάτης του Ινστιτούτου Geostrategic Forecasting Corporation of Chicago. Από τον Ιούνιο του 2017 εργάζεται ως ερευνητής του επιστημονικού οργανισμού Ε.Κ.Ε.Ο. (Ελληνικό Κέντρο Ελέγχου Όπλων). Είναι συνεργάτης του ελληνικού "think tank" ΕΛΙΑΜΕΠ. Ομιλεί Αγγλικά, Τουρκικά και τη γλώσσα της Β.Μ.

Περιεχόμενα

Αρκτικόλεξα.....	4
Σκοπός-Περίληψη.....	5
Εισαγωγή.....	7
Multi-Domain Operations. Μια Σημαντική Μετεξέλιξη του Στρατιωτικού Στοχασμού. ...	8
Ο Ρόλος του Διοικητή.....	12
Η Διακλαδική Προσέγγιση του MDB.	13
Αντί Επιλόγου.....	16

Αρκτικόλεξα

AOC = Army Operation Concept

ATACM's = Army Tactical Missile System

AUSA = Association of the United States Army (annual meeting & exposition)

BAI = Battlefield Air Interdiction

C4 = Command, Control, Communications & Computer

CAOC = Combined Air Operations Centers

CAS = Close Air Support (Εγγύς Αεροπορική Υποστήριξη)

FSA = Free Syrian Army (Στρατός Συριακής Αντιπολίτευσης)

JICSPOC = Joint Interagency Combined Space Operations Center

MDC 2 = Multi-Domain Command & Control

MDO = Multi Domain Operations

M.O.U.T. = Military Operations on Urban Terrain.

OES = Operation Euphrates Shield

TRADOC = Training and Doctrine Command

T.S.K. = Türk Silahlı Kuvvetleri (Τουρκικές Ένοπλες Δυνάμεις)

UAV = Unmanned Aerial Vehicle

U.S.AR.PAC. = U.S. Army Pacific

U.S. PAC.COM = United States Pacific Command

A/ΓΕΑ = Αρχηγός Γενικού Επιτελείου Αεροπορίας

ΓΕΕΘΑ = Γενικό Επιτελείο Εθνικής Άμυνας

Δ.Δ.Δ. = Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο

Η.Ε. = Ηνωμένα Έθνη

Η/Μ = Ηλεκτρομαγνητικός/η/ο

Η/Π = Ηλεκτρονικός Πόλεμος

Κ.Χ. = Καταστατικός Χάρτης (του Ο.Η.Ε.)

Ψ.Ε.Π. = Ψυχολογικές Επιχειρήσεις Πολέμου

Η «Πολύ-Χωρική» Σύγκρουση (Multi-Domain Battle - MDB) ως Νεοαναδυόμενη Επιχειρησιακή Φιλοσοφία στον 21ο Αιώνα. Αναθεώρηση του ρόλου του Διοικητή, Διακλαδική οπτική.

Σκοπός-Περίληψη

Ο **πόλεμος** είναι ένα κοινωνικο-ιστορικό φαινόμενο το οποίο αναπτύσσεται συνεχώς, και αλλάζει ραγδαία μορφή εξαιτίας της εξίσου αλματώδους ανάπτυξης της πολεμικής τεχνολογίας (επιτεύγματα αμυντικής βιομηχανίας), η οποία συμπαρασύρει τη στρατιωτική επίνοια. Παραλλήλως προκύπτει η ανάγκη μεταβολής των κανόνων διεξαγωγής του πολέμου (λ.χ. Δίκαιο Ενόπλων Συγκρούσεων), δηλαδή επιχειρείται να κανονικοποιηθεί μια κατάσταση εκ προοιμίου «άναρχη». Ο άνθρωπος είναι το υποκείμενο του πολέμου, το οποίο διαθέτει σταθερά σωματικά και πνευματικά γνωρίσματα, είναι δε ενταγμένο σ' ένα συγκριτικά σταθερό γεωγραφικό και κοινωνικό περιβάλλον, και ως εκ τούτου παρατηρούνται διαχρονικά κάποια κοινά χαρακτηριστικά στην αντίληψη περί πολέμου.

Αναντίρρητα παγκοσμίως παρατηρείται μια εγρήγορση της στρατιωτικής σκέψης, αύξηση του ενδιαφέροντος για τη θεωρία και παράλληλα απόπειρα εφαρμογής νέων επιχειρησιακών δογμάτων, με στόχο την καλύτερη εκμετάλλευση των υπάρχοντων στοιχείων ήπιας και σκληρής ισχύος, προς επίτευξη των στρατηγικών και τακτικών στόχων. Το **Δόγμα** το οποίο αποτελείται από ένα άθροισμα θεωρητικών αξιωμάτων («πλέγμα» θεωρητικών στρατιωτικών υπολογισμών, μεθόδων, διαδικασιών, κατευθυντήριων ιδεών, οδηγιών δράσης), καθορίζει τη δομή και την οργάνωση, τις προμήθειες, τον τρόπο εκπαίδευσης και δράσης των ενόπλων δυνάμεων, τόσο σε καιρό ειρήνης όσο και σε περίοδο πολεμικών επιχειρήσεων.

Σκοπός της παρούσης είναι η ενημέρωση μέσω δύο ελληνικών κέντρων προαγωγής της στρατηγικής σκέψης, του ΕΛΙΑΜΕΠ και του Ελληνικού Κέντρου Ελέγχου Όπλων (Ε.Κ.Ε.Ο.), περί της νεο-αναδυόμενης επιχειρησιακής φιλοσοφίας στους κόλπους των Αμερικανικών Ενόπλων Δυνάμεων. Ο όρος **«Πολύ-χωρική μάχη» (multi-domain battle-MDB)** και οι εμπλεκόμενες επιχειρησιακές καινοτομίες, οι οποίες αναλύονται μέσω του ανά χείρας κειμένου για πρώτη φορά σε εθνικό επίπεδο, εικάζεται ότι θα κυριαρχήσουν τα επόμενα έτη σε κάθε μορφή σύγχρονης σύρραξης. Δύναται η νέα στρατιωτική φιλοσοφία της Πολύ-χωρική μάχης να καταστεί πράγματι το νέο

επιχειρησιακό δόγμα, αντικαθιστώντας σταδιακά την ισχύουσα αντίληψη περί του Air-land Battle, ή θα έχει την τύχη του Strategic Land Power; Μπορεί η πολυπροβαλόμενη «καινοτομία» των M.D.O. να καταστεί το χρήσιμο εργαλείο μέσω του οποίου αφενός θα παρακαμφθεί η εντυπωσιακή εξέλιξη των ικανοτήτων των δυνητικών αντιπάλων, αφετέρου θα δημιουργεί τα τακτικής φύσεως πλεονεκτήματα τα οποία θα οδηγούν στην ταχύτερη επίτευξη των στρατηγικών σκοπών;

Ο νέος τρόπος διεξαγωγής διακλαδικών επιχειρήσεων αφορά την Ελλάδα άμεσα διότι πρωτίστως θα πρέπει να μελετηθεί η δυνατότητα εφαρμογής σε επίπεδο εθνικών ενόπλων δυνάμεων, δευτερευόντως διότι η μείζονα απειλή κατά της ελληνικής εδαφικής ακεραιότητας, δηλαδή οι Τουρκικές Ένοπλες Δυνάμεις (T.S.K.), εφήρμοσαν το προειρημένο Δόγμα στη διάρκεια της επιχείρησης «Ασπίδα του Ευφράτη» (Firat Kalkanı Harekâtı).

Εισαγωγή

Το αναφαινόμενο επιχειρησιακό περιβάλλον προμηνύει σημαντικές μεταβολές στη φιλοσοφία σχεδίασης και διεξαγωγής των μελλοντικών στρατιωτικών επιχειρήσεων. Οι εκτιμώμενες απειλές ήτοι καλά εξοπλισμένοι στρατιώτες (είτε παραστρατιωτικοί, μισθοφόροι, είτε στελέχη τακτικού στρατεύματος), αναμένεται να δημιουργήσουν περιορισμούς στην ελευθερία δράσης και ελιγμών των μικτών διακλαδικών δυνάμεων. Μάλιστα αναμένεται να αυξηθούν οι μάχες εντός αστικού περιβάλλοντος (M.O.U.T.)², καθότι παρατηρείται παγκοσμίως αύξηση της εσωτερικής μετανάστευσης από την ύπαιθρο προς τα αστικά κέντρα. Οι αντίπαλες δυνάμεις εκμεταλλευόμενες τις αδυναμίες των φίλιων, θα αποπειραθούν να περιορίσουν την αεροπορική κυριαρχία και τη ναυτική υπεροχή, την πρόσβαση στις διαστημικές στρατιωτικές εφαρμογές, στον κυβερνοχώρο (cyberspace) και στο ηλεκτρομαγνητικό φάσμα (Electromagnetic spectrum).³ Πιο συγκεκριμένα, οι επιτελείς των Η.Π.Α. εκτιμούν ότι οι δυνητικοί αντίπαλοι (Κίνα, Ρωσία), έχουν ήδη μελετήσει τον τρόπο δράσης του Πενταγώνου σε ζητήματα επίτευξης αεροπορικής και ναυτικής υπεροχής, λειτουργίας των δορυφορικών επικοινωνιών και αναγνωρίσεων, τα οποία επέτρεπαν στις χερσαίες δυνάμεις πλήρη δυνατότητα ελιγμών και εν τέλει υπέρβαση του αντιπάλου.⁴

Οι εν λόγω μελέτες των αντιπάλων και η παράλληλη ανάπτυξη των δυνατοτήτων τους, έχουν ήδη «θέσει εν αμφιβόλω» την αλληλεξάρτηση των διακλαδικών δυνάμεων, απειλώντας κατά συνέπεια την μετατροπή της υπεροχής σε «αδυναμία». Τόσο η Κίνα όσο και η Ρωσική Ομοσπονδία καίτοι δεν κατέχουν δυνατότητες προβολής ισχύος αντίστοιχες των Η.Π.Α, εντούτοις ανέπτυξαν στρατιωτικές ικανότητες αμφισβήτησης της υπεροχής των αμερικανικών όπλων σε κρίσιμους τομείς του πολέμου, θέτοντας έτσι περιορισμούς δράσης σε συγκεκριμένες περιοχές-ζώνες.⁵ Ειδικά ο Ρωσικός Στρατός, καίτοι εμφανίζεται αριθμητικά αποδυναμωμένος, ανέπτυξε νέες πυραυλικές δυνατότητες, παρουσίασε νέου τύπου μη επανδρωμένα οχήματα (drones, UAVs), αναβάθμισε τις ικανότητες παρεμβολών και επιχειρήσεων σε επίπεδο Κυβερνοπολέμου, παρουσίασε το νέο Δόγμα Υβριδικού Πολέμου (Hybrid Warfare) εν τοις πράγμασι (Ουκρανία). Παράλληλα, η Κίνα εγκατέστησε στην Κίτρινη Θάλασσα ένα παράκτιο πλέγμα αισθητήρων και εκτοξευτών αντιαεροπορικών και αντιπλοϊκών πυραύλων, εξαιτίας του οποίου δημιουργήθηκαν συνθήκες A2/AD για τα σκάφη του U.S. Navy.⁶ Δια τούτο η Αμερικανική Στρατιωτική Διοίκηση Ειρηνικού (U.S.AR.PAC.) ανέλαβε να πρωτοστατήσει στο νέο επιχειρησιακό Δόγμα, εξαιτίας της διπλής απειλής στο χώρο ευθύνης της.⁷

² Military Operations on Urban Terrain.

³ Today's battle for the EMS. <http://www.militaryaerospace.com/articles/print/volume-27/issue-8/special-report/today-s-battle-for-the-electromagnetic-spectrum.html>

⁴ Why multi-domain battle? http://www.arcic.army.mil/App_Documents/Multi_Domain_Battle.pdf

⁵ Παούνης Νικόλαος: Εντείνεται η Σινο-Αμερικανική Αντιπαράθεση. Ανακατανομή του Πλανητικού Καταμερισμού Ισχύος. Foreign Affairs. 29 Σεπτεμβρίου 2016.

⁶ Ibid.

⁷ General Vincent Brooks: U.S.AR.PAC. makes major moves to face regional challenges. 17 March 2014.

Multi-Domain Operations. Μια Σημαντική Μετεξέλιξη του Στρατιωτικού Στοχασμού.

Σύμφωνα με τη Διοίκηση Δόγματος και Εκπαίδευσης (TRADOC)⁸ του Αμερικανικού Στρατού η «Πολύ-χωρική ή Πολύ-φασματική μάχη» (multi-domain battle-MDB) αναφέρεται στα εξής: η ενέργεια συνδυασμένων όπλων στον 21^ο αιώνα απαιτεί χερσαίες δυνάμεις, άμεσα διαθέσιμες, ικανές να ελιχθούν πιο γρήγορα από τους αντιπάλους τους (φυσικά και διανοητικά), διαμέσου της επέκτασης της συνδυασμένης ενέργειας σε όλους τους τομείς.⁹ Μέσω της MDB οι διακλαδικά μαχόμενες αμερικανικές δυνάμεις θα επιδιώξουν να δημιουργήσουν «παράθυρα ευκαιρίας» κατά τη χρονική στιγμή την οποία θα έχουν τακτικό πλεονέκτημα σε έναν ή και περισσότερους χώρους, εκμεταλλευόμενες τα δια-χωρικά πυρά (cross-domain fires). Παράλληλα μεταβιβάζονται αρμοδιότητες που μέχρι πρότινος ήταν σε επίπεδο σχηματισμού Ταξιαρχίας και άνω, προς τα χαμηλότερα κλιμάκια, και μέσω της προωθημένης παρουσίας και των βιώσιμων στο πεδίο της μάχης τακτικών σχηματισμών, οι μελλοντικές χερσαίες δυνάμεις αναμένεται να ενσωματώσουν και να συγχρονίζουν διακλαδικές, διυπηρεσιακές και πολυεθνικές δυνατότητες, ώστε να δημιουργήσουν προσωρινά περιθώρια υπεροχής στους διάφορους τομείς και σε όλο το εύρος του πεδίου της μάχης, προκειμένου να επιτύχουν, να διατηρήσουν ή να εκμεταλλευτούν την πρωτοβουλία, επιτυγχάνοντας εν τέλει τους στρατιωτικούς σκοπούς.¹⁰

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι τοποθετήσεις των εισηγητών κατά το ετήσιο συνέδριο AUSA (2016) με θέμα «**Multi-domain battle: Ensuring Joint Force Freedom of Action in a Future War**», στη διάρκεια του οποίου τονίστηκε η απόπειρα υπερνίκησης των περιορισμών που προέκυπταν από τις ισχύουσες επιχειρησιακές φιλοσοφίες (είτε πρόκειται για αεροναυτικό πόλεμο, είτε για χερσαίο με αεροπορική κάλυψη εκτελώντας κατά μείζων λόγο αποστολές CAS, BAI κ.ο.κ.), μέσω της επέκτασης της σύγκρουσης και στους πέντε τομείς.¹¹

Σύμφωνα με τον Στρατηγό David Perkins η «Πολύ-φασματική σύγκρουση» αναφέρεται σε μια μάχη η οποία αφενός διεξάγεται διακλαδικά, αφετέρου λαμβάνει χώρα παράλληλα και ταυτόχρονα και στους πέντε προειρημένους τομείς, με κύρια επιδίωξη την εμφάνιση πολλαπλών διλλημάτων στον εν δυνάμει αντίπαλο. Η «Πολύ-τομεακή μάχη» δεν αφορά κάτι πρωτόγνωρο, αλλά την εκμετάλλευση υπαρκτών δυνατοτήτων με πιο καινοτόμο τρόπο, ώστε να αντιμετωπιστούν νέου τύπου επιχειρησιακές προκλήσεις. Το είδος αυτής της μάχης, δίνει έμφαση στους αισθητήρες, στα όπλα ακριβείας και στη δύναμη των δικτύων. Ωστόσο απαιτείται η πλήρης διακλαδική συνεργασία-ενσωμάτωση από την αρχική σχεδίαση ως την εκτέλεση, και όχι απλώς η εκ των υστέρων

⁸ TRADOC: Training and Doctrine Command.

⁹ Ουσιαστικά αφορά πέντε κύριους τομείς: Ξηρά, Αέρα, Θάλασσα, Κυβερνοχώρο και Διάστημα, ενώ σε ορισμένες αναφορές εντοπίσαμε έναν έκτο τομέα, το Ηλεκτρομαγνητικό φάσμα.

¹⁰ «Multi-Domain Battle: Combined Arms for the 21st Century», U.S. Army Capabilities Integration Center, U.S. Army Training and Doctrine Command.

¹¹ U.S. Army Training and Doctrine Command: AUSA 2016 – Annual Meeting and Exposition – C.M.F. «Multi-Domain Battle: Ensuring Joint Force Freedom of Action in Future War» 4 October 2016.

συνεργασία.¹² Δηλαδή τίθενται νέα θεμέλια όσον αφορά τη διεξαγωγή διακλαδικών επιχειρήσεων, με κύρια χαρακτηριστικά τον ταχύτατο σχεδιασμό, συντονισμό και εκτέλεση της πολύ-χωρικής συνεργασίας, και τούτο απαιτεί μια θεσμική αναμόρφωση και αναδιοργάνωση του υπουργείου άμυνας των Η.Π.Α. ώστε να δημιουργηθεί ο κατάλληλος μηχανισμός διασφάλισης των προειρημένων.

Κατά την εξέλιξη των εισηγήσεων, διατυπώθηκε η άποψη ότι οι Ένοπλες Δυνάμεις των Η.Π.Α. ήδη διεξάγουν πλήρως συγχρονισμένες επιχειρήσεις και στο σύνολο των πέντε φασμάτων, ήτοι πολεμούν εντός του πλαισίου της πολύ-χωρικής μάχης (διάλεξη Αμερικανού Α/ΓΕΑ Πτέρραρχου D. Goldfein, και Αρχηγού Πεζοναυτών Στρατηγού Robert Neller).¹³

Ο Στρατηγός Perkins επισημαίνοντας τη διαφορετικότητα που εισαγάγει ο «νεωτερισμός» του MDB σε σχέση με τα υπαρκτά μοντέλα, ανέφερε ως παράδειγμα τις προκλήσεις ασφαλείας που πηγάζουν από τα δεκάδες drones χαμηλού κόστους που εισάγονται για στρατιωτική χρήση σε παγκόσμιο επίπεδο. Καθώς αντιπροσωπεύουν εναέρια απειλή θα πρέπει να αποτελέσουν αντικείμενο διαχείρισης της Κεντρικής Διοίκησης των Δυνάμεων Αεράμυνας και δη των αντιαεροπορικών συστοιχιών MIM-104 Patriot. Όμως από οικονομικής απόψεως, πόσο θεμιτή θεωρείται η εκτόξευση πανάκριβων βλημάτων προς κατάρριψη μικρών και φθηνών UAVs; Συνεπώς η αντιμετώπιση ενός drone αξίας μόλις 200 δολαρίων, από βλήμα Patriot συνολικού κόστους 3 εκ. δολαρίων θεωρείται επιζήμια, δηλαδή δεν εξυπηρετεί την αναλογία οικονομικής ανταλλαγής, παρόλο που εξυπηρετεί τον αντίστοιχο δείκτη κινητικής αναλογίας (Kinetic Exchange Ratio).¹⁴ Τώρα πια η απόφαση μεταβιβάζεται σε επίπεδο τοπικού Διοικητή, και για να αντιμετωπιστούν ανάλογες απειλές, εξετάζονται μη παραδοσιακές λύσεις όπως το ενδεχόμενο χρήσης του κυβερνοχώρου (cyberspace) ή ο Ηλεκτρονικός Πόλεμος (Electronic Warfare). Η υιοθέτηση πολύ-λειτουργικών λύσεων εξυπηρετεί τόσο την κινητική όσο και την οικονομική σχέση ανταλλαγής, τόνισε ο Στρατηγός Perkins.¹⁵ Γενικότερα, στο πλαίσιο της MDB απαιτείται η μεταβίβαση εξουσιών από τους ανώτατους βαθμούς της ιεραρχίας προς τους ανώτερους, γεγονός το οποίο θα σηματοδοτήσει ριζοσπαστικές αλλαγές στη δομή και στη λειτουργία του αμερικανικού στρατού. Οι απαιτήσεις για τη λεγόμενη διακλαδική

¹² Association of the United States Army. Gen. David G. Perkins. <https://www.dvidshub.net/video/485976/ausa-2016-multi-domain-battle-ensuring-joint-force-freedom-action-future-war>

¹³ U.S. Army TRADOC. Gen. David G. Perkins, commanding general of U.S. Army Training and Doctrine Command, leads a panel discussion on “Multi-Domain Battle: Ensuring Joint Force Freedom of Action in Future War” during the Association of the United States Army's Annual Meeting and Exposition in Washington D.C., Oct. 4, 2016. **Participants:** 1) Moderator: Dr. Michael Horowitz (UPenn) 2) Opening Remarks: Robert Work (DEPSECDEF), 3) Panel Chair: GEN David Perkins (CG, TRADOC). **Panel Members:** 1) ADM Harry Harris Jr. (CDR, USPACOM VTC), 2) Dr. Janine Davidson (Under Secretary, USN) 3) GEN Goldfein (Chief of Staff of the Air Force), 4) LtGen Robert Walsh (USMC/CG, MCCDC) 5) MG Fergus “Gus” McLachlan (Dir, Mod & Strat Plans, Australian Army), 6) GEN Robert Brown (CG, USARPAC)

¹⁴ An Army General says an ally used a 3 million \$ Patriot missile to shoot down a 200\$ drone. Sofrep.com.

¹⁵ Mark Pomerlau: Why is the Multi-Domain Battle concept different?C4ISRNET. 13 March 2017.

ενσωμάτωση κινούνται στον ύψιστο βαθμό, ώστε να βελτιωθεί αισθητά η διαδικασία λήψης αποφάσεων από τον χαμηλόβαθμο διακλαδικό Διοικητή.¹⁶

Ο Dr. Jeffrey M. Reilly τονίζει τη αναγκαιότητα κατανόησης των πολλαπλών χώρων, τη μετακίνηση των τακτικών πλεονεκτημάτων εντός των χώρων αυτών, και την ταχύτητα συγέντρωσης δια-χωρικών πυρών. Το περιεχόμενο του τι συνιστά «στρατιωτικό χώρο» (domain), απαιτεί ακριβέστερη εννοιολογική προσέγγιση. Αν και η έννοια της στενής διακλαδικής συνεργασίας ερείδεται στα διδάγματα του πρώτου πολέμου στον Περσικό Κόλπο (1991), ο ορισμός του «χώρου» απαντάται το 2009 στο κείμενο με τίτλο «*Capstone Concept for Joint Operations*», εντός του οποίου ταξινομούνται οι πέντε ισοδύναμοι χώροι, εκδήλωσης της υπεροχής των αμερικανικών ενόπλων δυνάμεων.¹⁷ Ωστόσο αν μπορούμε να προσδιορίσουμε το «χώρο» σε μια γεωγραφική έκταση, καθότι ο όρος "domain" αναφέρεται στον έλεγχο μιας ιδιοκτησίας, ήτοι προδήλως αναφέρεται στη γεωγραφική έκταση η οποία τυγχάνει προστασίας από πολεμική δύναμη (π.χ. εθνικό έδαφος), η έννοια συνεχίζει να παραμένει προβληματική ως προς τη σύλληψη της, όταν καλούμεθα να προσδιορίσουμε το «χώρο επιχειρήσεων» στο διάστημα ή στο ηλεκτρομαγνητικό φάσμα. Ο χώρος του διαστήματος όπως και ο διεθνής εναέριος και θαλάσσιος χώρος, θεωρούνται κοινές περιοχές δράσης για το σύνολο της ανθρωπότητας. Η έννοια των πέντε «τομέων» αναφέρεται στην απόλυτη ιδιοκτησία των συγκεκριμένων domains, και στη μεταξύ τους «ισοτιμία». Οι προκλήσεις εννοιολογικού προσδιορισμού, από την εποχή όπου οι «χώροι» διακρίνονταν βάσει της φυσικής κατάστασης της ύλης (ξηρά, αέρας, θάλασσα) είναι απείρως πολλαπλάσιες, καθώς ο κυβερνοχώρος και το διάστημα έχουν παρόμοια χαρακτηριστικά. Αν στο έδαφος η ιδιοκτησία κατοχυρώνεται με τη φυσική ανθρώπινη παρουσία, στο διάστημα και στο κυβερνοχώρο απαιτείται η αντίστοιχη παρουσία αμιγώς ηλεκτρονικής μορφής. Η χρησιμότητα του διαστήματος προκύπτει μέσω των αναπτυσσόμενων ηλεκτρονικών εφαρμογών για στρατιωτικούς σκοπούς (π.χ. πλοήγηση, επικοινωνίες, επιτήρηση κτλ).¹⁸

Ένα αναθεωρημένο μοντέλο αντίληψης των «χώρων» βάσει των πολεμικών αποτελεσμάτων, θα μπορούσε να «λειάνει» τις δυσχέρειες κατανόησης των εννοιών.¹⁹ Ο «χώρος» είναι ένα πλαίσιο γνώσης, δραστηριότητας ή επιρροής. Τούτη η αντίληψη μειώνει την έννοια της φυσικής ιδιοκτησίας στο χώρο, τονίζοντας παράλληλα τη λειτουργική σπουδαιότητα. Στο κείμενο "*Capstone Concept for Joint Operations 2.0*." περιγράφονται οι πολλαπλοί χώροι ως «οποιοσδήποτε πιθανός επιχειρησιακός χώρος μέσω του οποίου το σύστημα στοχεύσεως θα μπορούσε να επηρεαστεί». Οι χώροι κατηγοριοποιούνται ως **i)** Φυσικός (Ξηρά, Αέρας, Θάλασσα, Διάστημα), **ii)** Ανθρώπινος (Κοινωνικός, Ηθικός, Γνωστικός), **iii)** Ηλεκτρονικός (Κυβερνοχώρος, Πληροφορίες). Η κατηγοριοποίηση έγινε με βάση το αποτέλεσμα, και είναι εμφανής η αναγνώριση της στρατιωτικής αξίας των έτερων «χώρων», πέραν των κλασικών φυσικών. Η ξηρά, ο αέρας, η θάλασσα και το

¹⁶ Dr. Jeffrey M. Reilly. Multi-domain Operations. A Subtle but Significant Transition in Military thought. <http://www.au.af.mil/au/afri/aspi/digital/pdf/articles/2016-Spring/V-Reilly.pdf>

¹⁷ Joint Chiefs of Staff, Capstone Concept for Joint Operations. https://jdeis.js.mil/jdeis/jel/concepts/ccjo_2009.pdf

¹⁸ The Bridge. Erik Heftye: Multi-Domain Confusion: All Domains are not created equal. 26 May 2017.

¹⁹ Ibid.

διάστημα είναι φυσικοί χώροι και περιλαμβάνουν φυσική (υλική ή άυλη) υπόσταση. Το ηλεκτρομαγνητικό φάσμα (Κυβερνοχώρος, Πληροφορίες) ως ηλεκτρονικοί χώροι περιλαμβάνουν αίσθηση και αντίληψη. Από την άλλη αναφέρονται μεταβλητές αξιών που σχετίζονται με την ανθρώπινη διάσταση του χώρου, ενώ επισημαίνεται ότι οι ανθρώπινες πεποιθήσεις αντανakλούνται στα κοινωνικά δίκτυα.²⁰ Η κατηγοριοποίηση των χώρων σε φυσικό, κοινωνικό και ηλεκτρονικό, συμβάλει ώστε να καταστεί η αντίληψη για το MDB περισσότερο λειτουργική, θέτοντας τα θεμέλια για τη διακλαδική ενσωμάτωση.

²⁰ Capstone Concept for Joint Operations. 2.0. Joint Chiefs of Staff. August 2005 W.D.C.
<http://www.comw.org/qdr/fulltext/05capstone.pdf>

Ο Ρόλος του Διοικητή

Σύμφωνα με τα προειρημένα τονίστηκε η ανάγκη μιας σημαντικής θεσμικής μεταβολής σε επίπεδο κλιμακίων διοίκησης, ώστε να καταστεί εφικτό και εφαρμόσιμο το Δόγμα της MDB. Αρχικώς απαιτείται η θεσμοθέτηση νέων αρμοδιοτήτων σε επίπεδο Αρχηγού ΓΕΕΘΑ, ώστε να αποκτήσει αυξημένες δυνατότητες στο πλαίσιο του σχεδιασμού «δια-χωρικών επιχειρήσεων». Η εν λόγω μεταβολή θα δύνατο να διασφαλίσει υψηλό επίπεδο διακλαδικής ενσωμάτωσης από το αρχικό στάδιο του σχεδιασμού μιας επιχείρησης, ως την εκτέλεση της. Το γεγονός αυτό συνεπάγεται ότι αυτόνομες Κλαδικές διοικήσεις σταδιακά χάνουν την αξία ύπαρξης. Δηλαδή απαξιώνονται επιχειρησιακά οι Κλαδικές διοικήσεις. Επιπλέον μεταβιβάζεται επιχειρησιακές αρμοδιότητες προς τα κατώτερα διοικητικά κλιμάκια. Οι Διοικητές θα πρέπει να διαθέτουν άμεσα προς χρήση, δυνάμεις από όλους τους χώρους, και «πόρους» από το Διάστημα και τον Κυβερνοχώρο, αλλά δεδομένου ότι ο κυβερνοπόλεμος ανήκει στις αρμοδιότητες του Προέδρου των Η.Π.Α. πως δύναται να εκμεταλλευθεί ο τοπικός Διοικητής τα οφέλη του Cyberwar; Όμως δυσκολίες πέραν του θεσμικού πλαισίου, εντοπίζονται και σε τεχνικό επίπεδο. Παραδείγματος χάριν η ενοποίηση του συστήματος τηλεπικοινωνιών, συλλογής και εκμετάλλευσης πληροφοριών, ώστε να υπάρξει ρεαλιστική διακλαδική εικόνα, θα συμβάλλει στην τάχιστη ενσωμάτωση, προκειμένου να επιτευχθεί το τακτικό πλεονέκτημα εντός ενός χρονικού «παραθύρου ευκαιρίας». Η σημερινή κατάσταση σε επίπεδο επικοινωνιακών συστημάτων απαιτεί ριζική μεταβολή.²¹ Συνεπώς απαιτείται μια πολυεπίπεδη και πολυπρισματική μεταβολή σε θεσμικό, τεχνικό και επιχειρησιακό επίπεδο, ώστε να αποκτηθεί η απαιτούμενη δομή που θα κληθεί να εφαρμόσει το MDB.

Οι εκάστοτε διοικητές τακτικού επιπέδου θα εκμεταλλεύονται τη συλλογή και ανάλυση πληροφοριών, θα πραγματοποιούν συνδυαστικούς ελιγμούς, και θα εξαπολύουν διακλαδικά πυρά προκειμένου να δημιουργηθούν τακτικά πλεονεκτήματα. Καθώς η εχθρική δράση θα απειλεί την αποτελεσματικότητα του φίλιου εγχειρήματος, οι φίλιες δυνάμεις θα έχουν τη δυνατότητα επιλογής μεταξύ συνέχισης της μάχης, ή μεταφορά της σύρραξης σε άλλη περιοχή όπου θεωρείται ότι δημιουργήθηκε κάποιο τακτικής φύσεως πλεονέκτημα. Καθ' αυτόν τον τρόπο η «πολυχωρική μάχη» επιλύει το πρόβλημα της ανάπτυξης από τον αντίπαλο, μεθόδων και τακτικών απαγόρευσης-άρνησης πρόσβασης σε μια περιοχή (Anti-Access/Area Denial), ενώ παράλληλα οι φίλιες δυνάμεις διατηρούν την πρωτοβουλία, περιορίζοντας τις εχθρικές επιλογές.

²¹ The Center for Public Integrity. David Axe: Failure to Communicate. Inside the Army's doomed quest for the perfect radio. 10 Jan. 2012.

Η Διακλαδική Προσέγγιση του MDB.

Στο επόμενο - μετά του Οκτωβρίου - Συνέδριο της AUSA (Huntsville Μάρτιος 2017), και πάλι η υπόθεση της MDB κυριάρχησε εν πολλοίς στις εισηγήσεις των παραβρισκόμενων.²²

Ένα από τα πρώτα αποτελέσματα της φιλοσοφίας της MDB αφορά την προσθήκη αντιπλοϊκών ικανοτήτων (anti-ship) στο βελτιωμένο τακτικό πυραυλικό σύστημα MGM-140 ATACM's.²³ Η αναβάθμιση των ATACMS συνεπάγεται ότι οι χρήστες του βλήματος (δηλαδή Σώμα Πεζοναυτών και Στρατός Ξηράς), αποκτούν ικανότητες προσβολής εχθρικών σκαφών, δυνατότητα την οποία μέχρι πρότινος διατηρούσαν το Πολεμικό Ναυτικό πρωτίστως, και η Πολεμική Αεροπορία.²⁴

Στο ίδιο πλαίσιο σκέψεως, ο Ναύαρχος Harry Harris Διοικητής Δυνάμεων του Ειρηνικού (U.S.PA.COM.) πρότεινε τη διασύνδεση των δικτύων αντιπυραυλικής άμυνας του Στρατού και του Ναυτικού, ώστε να δημιουργηθεί ένα πυκνότερο πλέγμα αισθητήρων και να βελτιωθεί ο έλεγχος και η διαχείριση απειλών.²⁵ Παράλληλα αναπτύσσεται η φιλόδοξη πρωτοβουλία MDC2 (Multi-Domain Command & Control). Η εν λόγω πρωτοβουλία θα εδράζεται στα υπάρχοντα Αεροπορικά Στρατηγεία CAOC (Combined Air Operations Centers), τα οποία θα συντονίζουν δια-χωρικές επιχειρήσεις σε εθνικό αλλά και σε συμμαχικό επίπεδο.²⁶

Ο αναπληρωτής υπουργός άμυνας Bob Work εξήρε τη σπουδαιότητα του πειραματικού διακλαδικού συνδυασμένου κέντρου διαστημικών επιχειρήσεων JICSPOC.²⁷ Το συγκεκριμένο κέντρο θα συμβάλλει στη βελτίωση της επιχειρησιακής και οργανωτικής δομής των δορυφορικών συστημάτων, ώστε να διεξάγουν αποτελεσματική μάχη στο διάστημα, αναβαθμίζοντας ταυτόχρονα το βαθμό βιωσιμότητας των τεχνικών μέσων.²⁸

Ο Αμερικανικός Στρατός μέσα από το Δόγμα Επιχειρήσεων του *Strategic Land Power* (Στρατηγική Χερσαίας Ισχύος-2012), αποπειράθηκε να πρωτοστατήσει στη σχεδίαση και διεξαγωγή των μελλοντικών επιχειρήσεων, αλλά η πρόταση δεν κέρδισε την εύνοια των λοιπών Κλάδων, και σύντομα εγκαταλείφθηκε. Αντίθετα μέσα από το MDB, διατυπώθηκε ένα πειστικό πλαίσιο συνδυασμένων επιχειρήσεων, το οποίο θα εξυπηρετήσει τον κοινό στόχο. Ωστόσο μέσω των MDO ο

²² Breaking Defense. Sydney J. Freedberk: Army's Multi-Domain Battle Gains Traction Across Services. The face of Future War. 13 Μαρτίου 2017.

²³ www.wired.com: Jeremy Hsu. The army gets back in the ship killing business. 03/01/2017.

²⁴ Η δυνατότητα προσβολής ναυτικών στόχων από τα χερσαία στρατεύματα απωλέσθηκε το 1950, όταν καταργήθηκε το παράκτιο πυροβολικό.

²⁵ Breaking Defense. Sydney J. Freedberk: Link Army Navy Missile Defense Nets. Admiral Harris. 21 Φεβρουαρίου 2017.

²⁶ CSAF Focus Area. Enhancing Multi-Domain Command and Control. Tying it all Together. http://www.af.mil/Portals/1/documents/csaf/letter3/CSAF_Focus_Area_CoverPage.pdf

²⁷ Breaking Defense. Sydney J. Freedberk: JICSPOC Funding Triples in Reprogramming Request. 07 Ιουλίου 2016.

²⁸ Breaking Defense. Sydney J. Freedberk: People not Tech. DepSecDef Work, on 3rd Offset. JICSPOC.09 Φεβρουαρίου 2017.

Στρατός επιχειρεί να αναβαθμίσει δραματικά τον ρόλο του, καθώς θα ηγείται όχι μόνο στη χερσαία μάχη αλλά και θα εισχωρεί σε απαγορευμένο έδαφος χωρίς να έχει προηγηθεί η επίτευξη αεροναυτικής υπεροχής. Ο Στρατός διεισδύει σε «μη προσβάσιμες» (απαγορευμένες) περιοχές και εξυπηρετεί τις αεροπορικές και ναυτικές δυνάμεις. Εδώ εκφράζονται τα πρώτα ερωτηματικά, διότι αφενός αγνοούνται τα συμπεράσματα των έως τώρα συγκρούσεων (στις οποίες ο ρόλος της Αεροπορίας ήταν καταλυτικός), αφετέρου υποεκτιμώνται οι εχθρικές δυνατότητες όταν αυτές είναι υπαρκτές και όχι πιθανές.²⁹

Το Σώμα των Πεζοναυτών τονίζει την ανθρώπινη διάσταση του ζητήματος υπό την έννοια ότι η επαφή με τις τοπικές κοινωνίες στην περιοχή διεξαγωγής συγκρούσεων εξυπηρετεί τη συλλογή πληροφοριών. Σύμφωνα με το νέο concept ο στόλος θα αποβιβάζει πεζοναύτες που θα καταλαμβάνουν προωθημένες ναυτικές βάσεις, τις οποίες θα χρησιμοποιεί η Ναυτική Αεροπορία ως σημεία εξόρμησης των νεότευκτων F-35B, προκειμένου τα προαναφερθέντα αεροσκάφη με τη σειρά τους να αναλαμβάνουν αποστολές αεροπορικής κάλυψης του στόλου. Η «πολύ-χωρική» διαδρομή ακολουθεί τον κύκλο θάλασσα, ξηρά, αέρας, θάλασσα.³⁰

Το Πολεμικό Ναυτικό εκ των πραγμάτων διεξάγει μια πολύ-χωρική μάχη, αφού οι επιχειρήσεις του συνδυάζουν τη χρήση υποβρυχίων, σκαφών επιφανείας, αεροσκαφών κάθε λογής (μαχητικά, ηλεκτρονικού πολέμου, ναυτικής συνεργασίας και επιτήρησης-δηλαδή επιχειρήσεις στο H/M φάσμα κ.α.), ακόμη και δορυφόρους. Εάν τώρα προστεθούν οι πύραυλοι Atacms του Σ.Ξ. και των Πεζοναυτών, η πολύ-χωρική μάχη μετουσιώνεται στο μέγιστο επίπεδο.³¹

Η Πολεμική Αεροπορία προσδίδει έμφαση στο σύστημα C4 (Command, Control, Communications & Computer). Δηλαδή θεωρεί καταλυτικής σημασίας τις αποτελεσματικές επικοινωνίες και τον έλεγχο των φίλιων δυνάμεων, ως θεμέλιο λίθο για το οικοδόμημα που λέγεται MDB.

Ωστόσο έμπειροι αξιωματικοί του Κλάδου εκφράζουν τον προβληματισμό τους για το νέο concept, εκφράζοντας την πεποίθηση ότι το MDB επιχειρεί να παραγκωνίσει την αξία του «**Air-Sea Battle**». Ο Σμήναρχος Mike Pietrucha τονίζει τα πλεονεκτήματα σε εμπέλεια, ευκαμψία και κινητικότητα των αεροναυτικών δυνάμεων, ενώ υπενθυμίζει ότι το δόγμα της αερο-χερσαίας μάχης (**Air-land Battle**) λειτούργησε αποτρεπτικά έναντι των δυνάμεων του Συμφώνου της Βαρσοβίας καθώς επίσης ότι ευθύνεται για τις νίκες επί του ιρακινού πεδίου μάχης. Η αδιαμφισβήτητη αξία της Αεροπορίας ήτο πασιφανής στις επιχειρήσεις «Desert Storm» και «Allied Force», εξαιτίας ότι η αεροπορική υπεροχή ήταν εδραιωμένη.³²

Η ιδέα ότι ο Στρατός προηγείται, παραπέμπει στην εικόνα «να προηγείται το κάρο έναντι του αλόγου». Οι δυνάμεις του Στρατού καθότι υπέστησαν μειώσεις μετά τον τερματισμό του Ψυχρού Πολέμου,

²⁹ CSAF Focus Area. Enhancing Multi-Domain Command and Control. Tying it all Together. http://www.af.mil/Portals/1/documents/csaf/letter3/CSAF_Focus_Area_CoverPage.pdf

³⁰ Ibid

³¹ Ibid

³² War on the Rocks. Mike Pietrucha. No End in Sight to the Army's Dependence on Air Power. 13 Δεκεμβρίου 2016.

θεωρούνται ανεπαρκείς για ανάληψη αυτόνομων αποστολών. Ακόμη και η μαζική μεταφορά δυνάμεων είναι απολύτως εξαρτημένη από τα μεταγωγικά της Πολεμικής Αεροπορίας, αλλά και ο απρόσκοπτος εφοδιασμός των σχηματισμών του, εξαρτάται από το Πολεμικό Ναυτικό. Το concept των MDO περιγράφει την ικανότητα του στρατεύματος **1)** να επιχειρεί χωρίς αεροναυτική κάλυψη, και **2)** να εξυπηρετεί τους λοιπούς Κλάδους αντί να εξυπηρετηθεί, κοινώς προΐδεάζει για τις συνθήκες μιας συντριπτικής ήττας.³³

Ο Σμήναρχος Pietrucha συνεχίζει επισημαίνοντας τις αδυναμίες του χερσαίου Κλάδου, όπως ελλιπή δυνατότητα εξασφάλισης του εναερίου χώρου λόγω υποβάθμισης των ενδοκλαδικών αντιαεροπορικών ικανοτήτων³⁴, ανεπαρκή ικανότητα προσβολής εχθρικών σκαφών με A/cms εάν δεν προηγηθεί η κατάδειξη στόχου από έτερο Κλάδο, μειωμένη απόδοση στην επιτήρηση και τον έλεγχο του θαλασσίου χώρου, ανεπάρκεια εξαπόλυσης ισχυρών πυρών υποστηρίξεως με πυρομαχικά ακριβείας (ρόλο τον οποίον αναλαμβάνει κυρίως η Αεροπορία μέσω των αποστολών CAS). Η αεροπορική υπεροχή εξασφαλίζει την προστασία και τον ανεφοδιασμό των χερσαίων δυνάμεων, ενώ ελλείπει αυτής οι χερσαίες Μονάδες βαδίζουν προς τον αφανισμό τους. Όσον αφορά την είσοδο σε απαγορευμένες περιοχές, ο Στρατός μπορεί να περιοριστεί στην προστασία κρίσιμων εγκαταστάσεων κυρίως με A/A συστοιχίες μέσου βεληνεκούς, αλλά και να παράσχει λογιστική υποστήριξη.³⁵

³³ Ibid.

³⁴ Ο Στρατός μετά το 1991 κατήργησε τις μέσου βεληνεκούς A/A πυροβολαρχίες I-Hawk, βασιζόμενος στα MANPADS Stinger FIM-92, και όταν παρέστη ανάγκη να καλύψει την Washington για την ορκωμοσία του Προέδρου Bush (2005), δανείστηκε μια πυροβολαρχία από τη Νορβηγία.

³⁵ War on the Rocks. Mike Pietrucha. No End in Sight to the Army's Dependence on Air Power. 13 Δεκεμβρίου 2016.

Αντί Επιλόγου

Η MDB δεν δημιουργεί προκλήσεις μονάχα σε καθαρά στρατιωτικό επίπεδο, αλλά σε πολλαπλούς και παράλληλους τομείς της διεθνούς πολιτικής, όπως για παράδειγμα στη διεθνοδικαϊκή διάσταση του ζητήματος. Η Διεθνής Κοινότητα βάσει του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών μπορεί να προσδιορίσει τα χαρακτηριστικά μιας επιθετικής ενέργειας (λ.χ. εισβολή στρατιωτικών δυνάμεων στο έδαφος μιας χώρας, ή παραβίαση του εναερίου χώρου-εντοπισμός μέσω Η/Μ ιχνών από τα ραντάρ αεράμυνας κ.α.), και σύμφωνα με τα προαναφερθέντα να αποφανθεί αν υφίσταται παράβαση ή έννομη προσφυγή στο **Jus ad Bellum**. Εάν κριθεί ότι παραβιάστηκαν οι προειρημένες διατάξεις που συμπεριλαμβάνονται στο Κεφάλαιο 7 του Κ.Χ. των Η.Ε, μπορούν να ληφθούν κυρώσεις κατά του κράτους-μέλους που διενήργησε την επιθετική ενέργεια.

Στην περίπτωση μιας ενορχηστρωμένης κυβερνοεπίθεσης (η οποία θα μπορούσε να προκαλέσει παράλυση του συστήματος ηλεκτροδότησης της αντίπαλης χώρας), δεν έχει ληφθεί νομική μέριμνα ώστε να αξιολογηθεί η πράξη, και να αποφανθεί η Ολομέλεια του Συμβουλίου Ασφαλείας ως προς τη νομιμότητα του εγχειρήματος. Το γεγονός ότι απουσιάζει η «φυσική υπόσταση» της επιτιθέμενης δύναμης (στρατιώτες, αεροσκάφη, άρματα κ.ο.κ) δημιουργεί δυσχέρειες στον εντοπισμό και στον προσδιορισμό της επιθετικής ενέργειας. Αδυναμία καθορισμού μιας επιθετικής ενέργειας, συνεπάγεται αδυναμία επιβολής των σχετικών διατάξεων του Δ.Δ.Δ. Παράλληλως απαιτείται η μετεξέλιξη του Δικαίου Ενόπλων Συγκρούσεων γνωστό και ως Μεικτό Δίκαιο (**Jus in Bello**), ώστε να καθοριστούν εκ νέου κανόνες «συμπεριφοράς» στη νέα μορφή σύρραξης. Κοινώς απαιτείται μετεξέλιξη σε μια σειρά ισχυουσών νομικών κανόνων του Δημοσίου Διεθνούς και Μεικτού Δικαίου (1977), ώστε να αποφευχθούν διασταλτικές ερμηνείες οι οποίες θα επέτρεπαν να εξαπολυθούν «νομίμως» ή «κρυφίως» επιθέσεις νέας μορφής.